

виробництва і збуту продукції (послуг) не тільки в рамках національних економічних систем, а й за їх межами, що обумовлює появу терміну конкурентна позиція (табл. 3).

Висновки. Отже, підсумовуючи викладене вище, можна зробити такі висновки.

Конкуренція визначається як стан економічної системи, що характеризується суперництвом суб'єктів економіки за "життєво важливі" ресурси з метою "виживання", тобто максимально тривалого існування як самостійних економічних одиниць.

Аналіз економічної природи конкуренції свідчить про те, що конкурувати між собою можуть тільки суб'єкти економіки. При цьому первинною є конкуренція безпосередніх виробників і споживачів продукції і послуг (фірм, підприємств) за платоспроможний попит і фактори виробництва.

Література

1. Макконнелл К.Р. Экономикс: Принципы, проблемы и политика : пер. с англ. / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю. – У 2-ох т. – Изд. 2-ое, [перераб. и доп.]. – М. : Изд-во "Инфра-М", 2003. – Т. 1. – 486 с.
2. Портер М. Конкуренция : пер. с англ. / М. Портер. – М. : Изд. дом "Вильямс", 1993. – 495 с.
3. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдинов. – М. : Изд-во "Инфра-М", 2000. – 387 с.
4. Федоренко В.Г. Політична економія : підручник / В.Г. Федоренко, О.М. Діденко, М.М. Руженський, О.Ф. Іткін / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В.Г. Федоренка. – К. : Вид-во "Алерта", 2008. – 487 с.
5. Шумпетер Йозеф А. История экономического анализа. – В 3-ох т. / Йозеф А. Шумпетер : пер. с англ. / под ред. В.С. Автономова; С.-Петербург. ун-т экономики и финансов; Высш. шк. экономики. – СПб. : Изд-во "Экон. шк. и др.", 2004. – Т. 3: [С 1890 по 1914 г. и далее]. – 2004. – Вып. XI. – С. 989-1664.
6. Юданов А.Ю. Конкуренция: теория и практика / А.Ю. Юданов. – М. : Изд-во "Гном-пресс", 2001. – 304 с.

Лазур М.П., Павнык М.А. Главные факторы конкурентной позиции национальной экономики

Дано определение понятия "конкуренция", рассмотрены основные черты конкуренции, функции конкуренции как экономической категории. Дано определение экономической категории "конкурентная позиция" и приведена характеристика основных рыночных структур.

Ключевые слова: конкуренция, структура, рынок, конкурентная позиция, конкурентная среда.

Lazur M.P., Pavnyk M.A. Main factors of competition position of national economy

Determination of concept "competition" is given in the article, the basic lines of competition are resulted, the functions of competition as an economic category are given. Determination of economic category "competition position" is given, description of basic market structures is resulted.

Keywords: competition, structure, market, competition position, competition environment.

УДК 339.137.2:630*742

Доц. О.В. Максимець, канд. екон. наук –
НЛТУ України, м. Львів

ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ ДЕРЕВИННОЮ ПРОДУКЦІЄЮ У ПЕРІОД СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Охарактеризовано зміни у зовнішній торгівлі продукцією з деревини України. Здійснено комплексну оцінку відносних та порівняльних переваг української продукції. Визначено конкурентоспроможність окремих видів продукції на зовнішніх ринках. Виявлено чинники, що впливали на переваги української деревинної продукції на зовнішніх ринках до та під час економічної кризи.

Ключові слова: міжнародна торгівля продукцією з деревини, конкурентні переваги України, визначальні чинники конкурентних переваг.

Актуальність дослідження. Внаслідок фінансової кризи, яка розпочалась у світі наприкінці 2007 р., а в Україні – з другої половини 2008 р., багато галузей, зокрема лісова та деревообробна, втратили свої конкурентні переваги на зовнішніх ринках. Внаслідок цього значно скоротились обсяги експорту і за багатьма видами продукції сальдо зовнішньої торгівлі стало від'ємним.

Одним із шляхів виходу з цієї ситуації є визначення потенційно успішних на світовому ринку секторів лісової та деревообробної галузей на основі використання сучасних методів визначення конкурентних переваг та розроблення довгострокової стратегії і стимулятивних дій щодо забезпечення їх конкурентоспроможності в умовах інтернаціоналізації. Виконане дослідження є важливим для підприємств галузі внаслідок кризових явищ в українській економіці загалом та проблем зі збутом продукції.

Методи дослідження. Для оцінки змін використовували підходи економічного аналізу, аналізу зовнішньоекономічної діяльності та статистичні методи. Для аналізу та оцінювання було використано показники, які систематизував і доповнив автор у [1]. Зокрема до показників, які дають змогу виявити порівняльні та конкурентні переваги у міжнародній торгівлі продукції окремої галузі, ми віднесли такі: порівняльні показники динаміки експорту / імпорту в натуральному вираженні; порівняльні показники динаміки експортних / імпортних цін; співвідношення цін на експортну продукцію галузі України та світових (європейських) цін; показник інтенсивності внутрішньогалузевої торгівлі; показники виявлених порівняльних переваг; індекс відносної важливості продукції галузі (індекс Мікаелі); показники відносних експортної, імпортної і зовнішньоторговельної переваг; індекс відносної конкурентоспроможності.

Метою дослідження є всебічний аналіз зовнішньої торгівлі України деревинною продукцією та виявлення конкурентних переваг галузевих підприємств і факторів впливу на конкурентні переваги протягом фінансової кризи.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: охарактеризувати зміни у зовнішній торгівлі продукцією з деревини України; комплексно оцінити відносні та порівняльні переваги української деревинної продукції на зовнішніх ринках; визначити конкурентоспроможність окремих

видів деревинної продукції на зовнішніх ринках; виявити чинники, що впливали на переваги української деревинної продукції на зовнішніх ринках до та під час економічної кризи.

Результати дослідження. Питання щодо виявлення конкурентних переваг у зовнішній торгівлі окремими видами продукції досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: А. Аксененко, А. Аквіно, Б. Балас, Х. Боуен, Т. Воллрас, П. Варр, Н. Грімваде, К. Марревік, Дж. Пельцман, М. Портер, Дж. Річардсон, І. Смолейчук, Дж. Хінлупен, О. Царенко, Б. Шлюсарчик та ін.

Однак щодо лісової та деревообробної галузей та їх продукції досліджень є недостатньо, особливо з врахуванням змін, які відбулись під час світової фінансової кризи. Варто зазначити, що за останні 20 років розвиток деревообробної промисловості не відповідав обсягам рубок деревини і значну частину деревинної сировини вивозили і продовжують вивозити за кордон за низькими цінами. На нашу думку, важливо провести емпіричне дослідження зміни конкурентних переваг українських підприємств на світових ринках деревинної продукції до і після кризи та виявити пріоритетні напрями розвитку галузі.

Загалом за останні чотири роки обсяги експорту продукції з деревини (44 група УКТ ЗЕД) зменшувались у 2008 та 2009 рр. – тобто тоді, коли найбільше було відчутно вплив економічної та фінансової кризи на світових ринках та в Україні. Зменшення у 2008 р. становило незначно більше 3 %, а у 2009 р. обсяги експорту знизились аж на 17 %. У 2010 р. спостерігалось зростання обсягів реалізації на зовнішніх ринках майже на чверть порівняно з 2009 р. При цьому було експортовано продукції на суму понад 828 млн дол. США, що на 712 тис. дол. США більше, ніж у докризовому 2007 р.

Імпорт в Україну деревини та виробів з деревини у 2008 р. збільшився (незважаючи на зростання обмінного курсу) майже на 46 %. Однак у 2009 р. спостерігали істотне скорочення (на 48,4 % порівняно з 2008 роком) обсягів ввезення, що спричинене зниженням обсягів виробництва в Україні насамперед меблевої продукції. У 2010 р. спостерігали збільшення обсягів імпорту на 21,4 %, порівняно з 2009 р., однак вони все ще були нижчими за рівень 2007 р. на понад 33 млн дол. США і становили 341,5 млн дол. США.

Продукція з деревини є однією з небагатьох, торгівля якою характеризувалась додатнім сальдо. Однак сальдо зменшилось від майже 453 млн дол. у 2007 р. до понад 255 млн дол. у 2008 р., однак у 2010 р. відбулось зростання до майже 490 млн дол. Варто відзначити, що переважно додатне сальдо було притаманне продукції з низьким ступенем оброблення. Індекс умов торгівлі показав, що в середньому ціни на експортовану продукцію є нижчими за імпортовану. З одного боку українська продукція є більш конкурентоспроможною за ціною на зовнішніх ринках, однак з іншого – закупівля продукції за кордоном за вищими цінами надалі позначається на високих цінах на кінцеву продукцію, що продається на українському ринку.

На лісоматеріали оброблені та необроблені протягом досліджуваного періоду припадала половина обсягів експорту, а шість видів продукції (дерева паливна, лісоматеріали необроблені та оброблені, листи для облицювання, ДСП і столярні вироби) забезпечували 85 % експорту 44 групи. Товарна

структура імпорту кардинально відрізняється від товарної структури експорту продукції з деревини. Оскільки пріоритетними експортними видами продукції були лісоматеріали, то імпортувалася продукція з вищим ступенем оброблення (вироби столярні, плити деревостружкові, ДВП, фанера). Ці чотири види продукції становили у 2007 р. 83 % імпорту в Україну продукції з деревини та майже 80 % імпорту у 2010 р.

Співвідношення динаміки зовнішньої торгівлі окремими видами продукції галузі (Україна порівняно зі світом) свідчить, що нарощення обсягів зовнішньої торгівлі українськими підприємствами відбувається швидше для майже всіх видів продукції, ніж у середньому в світі (табл. 1).

Табл. 1. Показники, що характеризують співвідношення динаміки зовнішньої торгівлі продукцією галузі України та світу за 2007-2010 рр.

Показник	Експорт			Імпорт		
	2008 / 2007 р.	2009 / 2008 р.	2010 / 2009 р.	2008 / 2007 р.	2009 / 2008 р.	2010 / 2009 р.
Порівняльні показники динаміки експорту / імпорту, в натуральному вираженні						
Лісоматеріали необроблені хвойні	1,002	1,318	1,334	0,601	0,198	1,699
Лісоматеріали необроблені листяні	4,218	1,047	0,771	1,086	0,156	1,202
Лісоматеріали оброблені хвойні	0,783	1,184	1,282	2,547	0,375	0,742
Лісоматеріали оброблені листяні	4,863	0,847	0,979	3,586	0,897	1,241
Плити деревостружкові	0,833	1,714	1,320	1,153	1,160	0,977
Фанера	0,866	1,151	1,257	0,484	0,423	1,254
Порівняльні показники динаміки експортних / імпорتنних цін із середніми світовими						
Лісоматеріали необроблені хвойні	1,210	0,870	0,979	1,236	0,763	1,060
Лісоматеріали необроблені листяні	0,180	0,874	1,468	1,231	1,063	1,019
Лісоматеріали оброблені хвойні	1,078	0,897	0,873	1,394	1,074	0,693
Лісоматеріали оброблені листяні	0,222	0,963	0,984	0,282	0,632	1,781
Плити деревостружкові	1,286	0,840	0,949	1,438	0,597	1,128
Фанера	1,065	0,770	0,911	2,621	0,936	1,091

Джерело: розрахував автор на основі статистичних даних Держкомстату України [3] та даних FAO ForestStat (бази даних Food and Agriculture Organization з деревинної продукції) [8].

Особливо повільними темпами відбувалось нарощення фізичних обсягів реалізації українських лісоматеріалів необроблених листяних у 2010 р., порівняно зі світовими показниками, однак цьому може бути пояснення у вигляді істотного зростання експортних цін на цей вид продукції. Щодо співвідношення динаміки фізичних обсягів експорту і динаміки експортних цін ми можемо спостерігати певну взаємозалежність – якщо ціни на українську продукцію зростають швидшими темпами, ніж середньосвітові, то обсяги експорту зростають повільнішими темпами. Щодо імпорту такої залежності не виявлено.

Подібні тенденції спостерігали і порівняно з загальноєвропейськими показниками (табл. 2).

Аналогічно, якщо ціни на українську продукцію зростають швидшими темпами, ніж у середньому в Європі, то обсяги експорту зростають повільнішими темпами і навпаки – якщо ціни зростали повільніше, то обсяги експорту зростали швидше.

Табл. 2. Показники, що характеризують співвідношення динаміки зовнішньої торгівлі продукцією галузі України та Європи за 2007-2010 рр.

Показник	Експорт			Імпорт		
	2008/ 2007 р.	2009/ 2008 р.	2010/ 2009 р.	2008/ 2007 р.	2009/ 2008 р.	2010/ 2009 р.
Порівняльні показники динаміки експорту / імпорту, в натуральному вираженні						
Лісоматеріали необроблені хвойні	1,053	1,430	1,323	0,582	0,213	1,590
Лісоматеріали необроблені листяні	4,479	1,275	0,813	1,045	0,159	1,122
Лісоматеріали оброблені хвойні	0,729	1,126	1,334	2,532	0,382	0,749
Лісоматеріали оброблені листяні	4,743	0,883	0,891	3,742	0,912	1,367
Плити деревостружкові	0,694	1,692	1,376	1,027	1,187	1,048
Фанера	0,854	1,075	1,142	0,489	0,431	1,282
Порівняльні показники динаміки експортних / імпортних цін із загальноєвропейськими						
Лісоматеріали необроблені хвойні	1,220	0,889	1,013	1,330	0,806	0,967
Лісоматеріали необроблені листяні	0,166	0,979	1,277	1,236	1,121	0,975
Лісоматеріали оброблені хвойні	1,126	0,908	0,878	1,474	1,082	0,685
Лісоматеріали оброблені листяні	0,217	1,018	1,017	0,286	0,701	1,611
Плити деревостружкові	1,106	0,857	0,949	1,543	0,614	1,073
Фанера	1,068	0,874	0,930	2,598	1,027	1,086

Джерело: розрахував автор на основі статистичних даних Держкомстату України [3] та даних FAO ForestStat (бази даних Food and Agriculture Organization з деревинної продукції) [8].

Як і в попередній таблиці, не простежуємо чіткої залежності фізичних обсягів від ціни щодо імпорту. Експортні ціни на українську продукцію з деревини були нижчими, ніж у середньому у світі (табл. 3), що дає змогу українським галузевим підприємствам отримати конкурентні переваги за ціною, однак рівень рентабельності продукції при цьому також є меншим. Отже, Україна купує продукцію за цінами переважно вищими, ніж середньосвітові, що є негативним для виробників. Лише у 2009-2010 рр. ціни ДСП, яку ввозили в Україну, були нижчими за середньосвітовий рівень.

Табл. 3. Співвідношення експортних та імпортних цін на продукцію з деревини України та світу за 2007-2010 рр.

Вид продукції	Співвідношення експортних цін				Співвідношення імпортних цін			
	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Лісоматеріали необроблені хвойні	0,782	0,946	0,823	0,805	1,461	1,805	1,377	1,460
Лісоматеріали необроблені листяні	2,288	0,411	0,359	0,527	0,829	1,020	1,085	1,105
Лісоматеріали оброблені хвойні	0,675	0,727	0,652	0,570	1,072	1,495	1,605	1,113
Лісоматеріали оброблені листяні	1,190	0,264	0,254	0,250	4,576	1,289	0,814	1,450
Плити деревостружкові	0,768	0,988	0,830	0,788	1,029	1,480	0,883	0,996
Фанера	1,085	1,155	0,890	0,811	0,439	1,150	1,077	1,175

Джерело: розрахував автор на основі статистичних даних Держкомстату України [3] та даних FAO ForestStat (бази даних Food and Agriculture Organization з деревинної продукції) [8].

Порівнюючи експортні та імпортні ціни на українську продукцію з деревини із середньоєвропейськими, ми спостерігаємо подібну тенденцію – українські товари є дешевшими, ніж у середньому в Європі, однак ввозиться в Україну продукція за цінами вищими, ніж середньоєвропейські (табл. 4). Особливо варто відзначити, що експортні ціни на лісоматеріали оброблені листяні з України становили лише 26-28 % у 2008-2010 рр. від середньоєвропейських.

Табл. 4. Співвідношення експортних та імпортних цін на продукцію з деревини України та Європи за 2007-2010 рр.

Вид продукції	Співвідношення експортних цін				Співвідношення імпортних цін			
	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Лісоматеріали необроблені хвойні	0,796	0,971	0,863	0,875	1,775	2,361	1,903	1,840
Лісоматеріали необроблені листяні	2,793	0,464	0,455	0,581	1,024	1,266	1,419	1,384
Лісоматеріали оброблені хвойні	0,637	0,718	0,652	0,573	0,922	1,359	1,470	1,008
Лісоматеріали оброблені листяні	1,233	0,268	0,273	0,277	3,702	1,057	0,741	1,193
ДСП	0,834	0,923	0,791	0,751	0,889	1,373	0,843	0,904
Фанера	0,750	0,801	0,700	0,650	0,374	0,973	0,999	1,085

Джерело: розрахував автор на основі статистичних даних Держкомстату України [3] та даних FAO ForestStat (бази даних Food and Agriculture Organization з деревинної продукції) [8].

Це дало змогу українським виробникам дещо відновити поставки цієї продукції у 2008 та 2010 рр., однак, з нашого погляду, визначальними для відновлення конкурентних переваг є нецінові фактори. Оцінити інтенсивність внутрішньогалузевої торгівлі ми можемо за допомогою індексу Грубеля-Ллойда [4] і результати розрахунку порівняно зі світовими та загальноєвропейськими показниками представлено у табл. 5.

Табл. 5. Інтенсивність внутрішньогалузевої торгівлі продукцією з деревини в Україні за 2007-2010 рр.

Вид продукції	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Всього деревина та вироби з деревини	24,83	22,59	26,48	27,41
Лісоматеріали необроблені хвойні	1,17	0,75	0,10	0,12
Лісоматеріали необроблені листяні	29,74	43,47	8,28	8,40
Лісоматеріали оброблені хвойні	1,68	6,89	2,69	1,14
Лісоматеріали оброблені листяні	3,08	2,73	1,83	4,25
ДСП	94,81	62,02	94,09	99,68
Фанера	63,26	78,27	44,17	53,24

Джерело: розрахував автор на основі статистичних даних Держкомстату України [3].

Торгівля лісоматеріалами хвойними обробленими та необробленими має виключно міжгалузевий характер (індекс Грубеля-Ллойда наближається до нуля), натомість торгівля деревостружковими плитами є суто внутрішньогалузевою (індекс наближається до 1). Також досить інтенсивною є внут-

рішнюгалузева торгівля таким видом деревинної продукції, як фанера, однак значення індексу зменшується.

Для виявлення порівняльних переваг у зовнішній торгівлі деревиною та виробами з деревини українських галузевих підприємств використовуємо індекс Баласса [5]. Розрахунки проводили порівняно як із загальносвітовими показниками, так і з загальноєвропейськими (табл. 6). Виявлено, що Україна має істотні порівняльні переваги щодо експорту лісоматеріалів необроблених (як хвойних, так і листяних порід), лісоматеріалами обробленими листяними, а також ДСП порівняно як зі світовими показниками, так і з європейськими (індекс Баласса перевищував 2).

Табл. 6. Порівняльні переваги у зовнішній торгівлі деревиною та продукцією з деревини України за 2007-2010 рр.

Вид продукції	Порівняно зі світом				Порівняно з Європою			
	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Лісоматеріали необроблені хвойні	3,617	3,716	5,582	6,851	1,968	2,074	3,456	4,008
Лісоматеріали необроблені листяні	5,700	3,662	4,394	4,672	3,601	2,203	3,600	3,235
Лісоматеріали оброблені хвойні	1,734	1,240	1,727	1,816	1,092	0,736	0,987	1,000
Лісоматеріали оброблені листяні	4,971	4,542	4,856	4,395	5,649	4,783	5,632	4,411
ДСП	2,060	1,870	3,532	4,157	1,571	0,989	1,880	2,124
Фанера	1,143	0,894	1,039	1,118	1,549	1,160	1,428	1,311

Джерело: розрахував автор на основі статистичних даних Держкомстату України [3], даних FAO ForestStat (бази даних Food and Agriculture Organization з деревинної продукції) [8] та бази даних WTO щодо обсягів зовнішньої торгівлі [9].

У 2008 та 2009 рр. Україна втратила переваги щодо експорту оброблених хвойних лісоматеріалів (порівняно з європейськими показниками), однак у 2010 р. ми спостерігали незнане відновлення позицій (слабка порівняльна перевага). Далі визначимо щодо яких видів деревинної продукції Україна має відносні переваги в експорті, імпорті та зовнішній торгівлі. Для цього використаємо показники відносних експортної, імпортної та зовнішньоторговельної переваг (Relative Trade Advantage – RTA; Relative Export Advantage – RXA; Relative Import Advantage – RMA) [6] (табл. 7).

Стосовно відносних переваг в експорті деревини та виробів з деревини ми можемо констатувати наявність істотних переваг під час реалізації лісоматеріалів необроблених (як хвойних, так і листяних порід) та оброблених лісоматеріалів листяних порід, а також в останні два роки – ДСП. При цьому ці переваги виявлено як відносно світові показники, так і порівняно з загальноєвропейськими тенденціями.

Імпортно залежною Україна була щодо поставок деревостружкових плит – індекс RMA був значно більшим за одиницю. За всіма іншими аналізованими видами деревини та виробів з деревини Україна не мала переваг щодо імпорту. Внаслідок цього відносну зовнішньоторговельну перевагу було виявлено лише щодо лісоматеріалів оброблених та необроблених як порівняно зі світом, так і відносно європейських показників. Натомість ДСП і фанера не належали до категорії продукції, що приносили Україні відносні переваги у зовнішній торгівлі.

Табл. 7. Результати розрахунку відносних експортної, імпортної та зовнішньоторговельної переваг України у торгівлі деревиною та продукцією з деревини за 2007-2010 рр.

Вид продукції	RXA				RMA				RTA			
	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Порівняно зі світом												
Лісоматеріали необроблені хвойні	3,651	3,758	5,665	5,745	0,015	0,009	0,002	0,003	3,636	3,749	5,663	5,742
Лісоматеріали необроблені листяні	5,796	3,703	4,442	3,889	0,737	0,807	0,194	0,178	5,059	2,897	4,248	3,711
Лісоматеріали оброблені хвойні	1,739	1,241	1,731	1,497	0,013	0,037	0,022	0,008	1,726	1,204	1,709	1,489
Лісоматеріали оброблені листяні	5,042	4,610	4,916	3,655	0,053	0,044	0,036	0,060	4,989	4,567	4,880	3,595
ДСП	2,067	1,877	3,561	3,454	2,706	3,699	3,696	3,051	-0,639	-1,822	-0,135	0,402
Фанера	1,144	0,893	1,039	0,919	0,488	0,507	0,291	0,298	0,656	0,386	0,748	0,622
Порівняно з Європою												
Лісоматеріали необроблені хвойні	1,984	2,098	3,525	3,684	0,016	0,010	0,002	0,003	1,968	2,088	3,522	3,681
Лісоматеріали необроблені листяні	3,684	2,231	3,676	2,953	0,545	0,561	0,142	0,116	3,139	1,670	3,534	2,836
Лісоматеріали оброблені хвойні	1,093	0,734	0,986	0,894	0,011	0,033	0,019	0,007	1,082	0,701	0,967	0,886
Лісоматеріали оброблені листяні	5,883	4,981	5,848	4,070	0,044	0,038	0,034	0,057	5,839	4,943	5,813	4,013
ДСП	1,578	0,989	1,894	1,919	1,821	2,321	2,391	2,015	-0,243	-1,331	-0,497	-0,096
Фанера	1,556	1,162	1,432	1,175	0,509	0,515	0,323	0,337	1,047	0,647	1,109	0,838

Джерело: розрахував автор на основі статистичних даних Держкомстату України [3], даних FAO ForestStat (бази даних Food and Agriculture Organization з деревинної продукції) [8] та бази даних WTO щодо обсягів зовнішньої торгівлі [9].

Для оцінювання конкурентоспроможності окремих видів деревинної продукції у зовнішній торгівлі використаємо показник відносної конкурентоспроможності (Relative Competitiveness – RC) [7]. Значення індексу відносної конкурентоспроможності може бути більшим або меншим нуля. Результати розрахунку представлено у табл. 8.

Виконані розрахунки ще раз підтверджують наявність переваг та істотний рівень конкурентоспроможності українських лісоматеріалів оброблених та необроблених. Також в останні два роки було виявлено достатній рівень конкурентоспроможності фанери порівняно як зі світовими показниками, так і з європейськими. Натомість українські деревостружкові плити наразі ще не є достатньо конкурентоспроможними на зовнішніх ринках.

Табл. 8. Індекс відносної конкурентоспроможності української деревини та виробів з деревини на зовнішніх ринках за 2007-2010 рр.

Вид продукції	Порівняно зі світом				Порівняно з Європою			
	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Лісоматеріали необроблені хвойні	5,509	6,036	7,964	7,680	4,791	5,331	7,256	7,161
Лісоматеріали необроблені листяні	2,062	1,524	3,131	3,085	1,911	1,380	3,254	3,235
Лісоматеріали оброблені хвойні	4,910	3,506	4,376	5,186	4,593	3,107	3,932	4,790
Лісоматеріали оброблені листяні	4,554	4,656	4,916	4,117	4,886	4,882	5,136	4,274
ДСП	-0,269	-0,678	-0,037	0,124	-0,143	-0,853	-0,233	-0,049
Фанера	0,851	0,567	1,273	1,128	1,118	0,814	1,488	1,249

Джерело: розрахував автор на основі статистичних даних Держкомстату України [3], даних FAO ForestStat (бази даних Food and Agriculture Organization з деревинної продукції) [8] та бази даних WTO щодо обсягів зовнішньої торгівлі [9].

Висновки. Під час економічної та фінансової кризи продукція лісової та деревообробної галузей залишається однією з небагатьох, що характеризувались позитивним сальдо зовнішньої торгівлі. При цьому у 2009 та 2010 рр. спостерігали досить відчутне відновлення позицій українських галузевих підприємств на зовнішніх ринках – обсяги експорту багатьох видів продукції з деревини істотно зростали. Проте негативним і надалі є те, що переважна частина експортної продукції – це вироби з мінімальною доданою вартістю. Тоді як в імпорті переважна частка належала виробам із високою доданою вартістю.

Виявлено, що українські галузеві підприємства мають істотні переваги в експорті лісоматеріалів необроблених, а також лісоматеріалів оброблених листяних порід. Однак продовжувати нарощувати обсяги експорту цих видів продукції є не доцільно для країни через їх низьку додану вартість. В останні роки було виявлено відносні та порівняльні переваги в експорті деревостружкових плит, однак водночас було виявлено значну залежність України від імпорту цього виду продукції.

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що для отримання додаткових конкурентних переваг у зовнішній торгівлі підприємствам лісового комплексу необхідні подальші вдосконалення стосовно регулювання зовнішньої торгівлі деревиною та виробами з деревини. Існуючі регулятивні заходи та аукціони з продажу необробленої деревини (як захід зменшення обсягів експорту цього виду продукції) поки що не виправдовують себе. Також необхідно запроваджувати ініціативи з розвитку виробництва продукції вищого ступеня оброблення (ДСП, ДВП, фанера, столярні й теслярські вироби).

Література

1. Максимець О.В. Методичні засади оцінювання конкурентних переваг лісової та деревообробної галузей у міжнародній торгівлі деревинною продукцією / О.В. Максимець // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.13. – С. 245-254.
2. Шлюсарчик Б. Конкурентні переваги на основі пропозиції в теорії міжнародної торгівлі / Б. Шлюсарчик // Академічний огляд. – 2002. – № 1. – С. 10-16.
3. Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу за 2007-2010 рр. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Aquino A. Intra-industry trade and inter-industry specialisation as concurrent sources of international trade in manufactures / A. Aquino // Review of World Economics (Weltwirtschaftliches Archiv). – 1978. – Vol. 114. – Issue 2. – P. 275-296.

5. Balassa B. Trade Liberalization and 'Revealed Comparative Advantage' / B. Balassa // The Manchester School. – 1965. – No. 33. – P. 99-123.

6. Vollrath T. A Theoretical Evaluation of Alternative Trade Intensity Measures of Revealed Comparative Advantage / T. Vollrath // Review of World Economics (Weltwirtschaftliches Archiv). – 1991. – Vol. 127. – Issue 2. – P. 265-279.

7. Warr P. Comparative and Competitive Advantage / P. Warr // Asia-Pacific Economic Literature. – 1994. – Vol. 8. – Issue 2. – P. 1-14.

8. Forestry domain of FAOSTat, which covers Production and Trade statistics in forest products. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.faostat.fao.org/site/626/default.aspx#ancor>.

9. WTO database on international trade in merchandise and commercial service. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDBViewData.aspx?Language=E>

10. OECD Statistical Database on Micro Trade Indicators (by category of goods, SITC). [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=TRADEINDSITC>

Максимець Е.В. Оценка конкурентных преимуществ Украины в международной торговле древесной продукцией в период текущего экономического кризиса

Охарактеризованы изменения во внешней торговле продукцией из древесины Украины. Осуществлена комплексная оценка относительных и сравнительных преимуществ украинской продукции. Определена конкурентоспособность отдельных видов продукции на внешних рынках. Выявлены факторы, влиявшие на преимущества украинской древесной продукции на внешних рынках до и во время экономического кризиса.

Ключевые слова: международная торговля продукцией из древесины, конкурентные преимущества Украины, определяющие факторы конкурентных преимуществ.

Maksymets O.V. Assessment of competitive advantage of Ukraine in foreign trade in wood products in the times of current economic crisis

The changes in the external trade of wood products in Ukraine were characterized. The comprehensive assessment of the relative and comparative advantages of Ukrainian products was fulfilled. The competitiveness of wood products on the external markets was determined. The factors that influenced the advantages of Ukrainian wood products on the external markets before and during the economic crisis were identified.

Keywords: international trading in products from wood, competitive edges of Ukraine, determinatives of competitive edges.

УДК 338

Ст. викл. Ю.В. Малиновський, канд. екон. наук; магістр І.П. Малиновський; магістр Д.Р. Цьвок – НУ "Львівська політехніка"

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Перед підприємствами постає необхідність в розробленні довгострокової стратегії поведінки, щоб бути конкурентоспроможними в умовах швидкоплинної ситуації на ринку. Звідси випливає, що реалізація маркетингової діяльності підприємств вимагає розроблення такої маркетингової стратегії, яку було б легко інтегрувати в існуючу систему виробництва та управління з високою швидкістю реалізації, наповнити новаторськими ідеями, вона повинна бути позитивно сприйнята колективом підприємства.

Стратегічне управління діяльністю підприємства загалом і його функціонування на ринку в сучасних умовах є основним підходом до розроблення його маркетингової стратегії. Щоб бути конкурентоспроможними в умо-